

სურათებიანი დამატება

საპროლეტარო რევოლუციის მუზეი
МУЗЕЙ РЕВОЛЮЦИИ ГРУЗИИ.

„ტყუილად სწუხდებით“

(სურათი ადგის აკლემბისა)

ნიაჲ, ფიქრი თან მოგდგეს,
შოგსვენება შეკრდზედა,
კადიტანე, შფრინაჲო,
მთის მჲე კისერ-ქედზედა!...

კანა შორს არის ის ანე,
შარანდელად ქნეული,
უწიველად სულთა სმეფო,
კაცო ანდამატი—გრანკული,

სად შეკრულა ღამაზი,
მტარავლთა ზარის დამგეში,
სულის ჩამდგმული ჩაგრულთა,
დაიდა შეგების მომგემო?..

იქ მივალ, იქით მივიწვე,
იქ მიინდა მტერი დაქვლით,
იქ გახიზარო ბედ-მამე,
იქვე სული დაღლით!...

ნიაჲ, ფიქრი თან მოგდგეს,
შოგსვენება შეკრდზედა,
კადიტანე, შფრინაჲო,
თავისუფლების ქედზედა!..

ს.აღ. გ—მე.

სკრია, სინესტე და სიცივე აღამიანს ტანსაცმელში ატანდა და ძეალ-რბილში უდღებოდა.

აღმოსავლეთის ქარს დრო-გამოშვებით ჯანდთან ერთად მარილის და თევზის სუნს მოჰქონდა ზღვიდან და ნელ-ნელა ახვევდა ქუჩებს ბურუსში.

ადგის ქუჩებში არა ჩვეულებრივი სიჩუმე იყო: აღარც ცხენის რკინის გზის საყვირის ხმა, აღარც ეტლების რახ-რუხი და აღარც ხალხის ხმაურობა. მხოლოდ დროგამოშვებით სხვა და სხვა მხარიდან მოისმოდა თოფების ტყლაშა ტყულში და აქა-იქ ძახილი წითელის ჯვრის მედროშეთა: „ფრთხილა! წითელი ჯვარი მოდის#!“

ამ ძახილზედ აქა-იქ ფრთხილად იღებოდა ალაყაფის კარებები, გამოდიოდა თითო-ორიოდა აღამიანი ქუჩაში და შემინებულის ხმით ეკითხებოდა წითელ ჯვარს: „არა წყნარდება?! რა ამბავი სხვა უნებავში?“

სამეო იყო ამ დროს, რომ სადმე, თუნდ შორაც, თოფი გაგარდნილიყო, რომ კარები სწრაფლად იკეტებოდა, და საშინელ გიგოლ-ხვილოთან ერთად, ასტყდებოდა ხოლმე დამბაჩების ტყლაშა-ტყულში.

აქ უფრო გმართა წითელ ჯვარს ძახილი: „ფრთხილა! წითელი ჯვარი მოდის#!“

გამოურკვეველ ხმაურობას თანდათან უფრო ახლო ეუახლოვდებოდათ. გვერდთა წითელი ჯვრის ეტლმა გავიქროლა: „დაეჭარეთ, დაგვიძახეს ეტლიდან, იქ დაჭრილი ბევრიაო“. აი, ფეს მოუჭკაროთ. ხმაურობა და კეტების რახ-რუხი აშკარად შემოგვესმა.

აგერ ხალხიც, ის ხალხი, რომელმაც ასეთი შიშის ზარი დასცა მთელ ქალაქს.

—ურა... ურა... მოისმა იქიდან, სამფერი ბაირადები, სურათები, რკინის კეტები და ფიცრის ნატებები აირია ერთმანეთში.

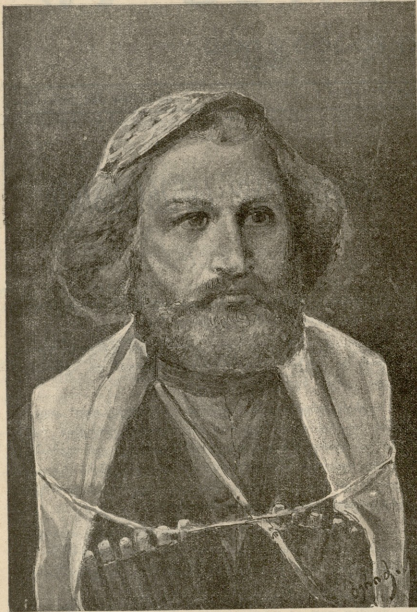
—„ტყუილად სწუხდებით“,—მოიხრა ღიმილით ერთმა ვეებერთელა ხულოგანმა, როდესაც მგად ორი ჩემი და მოწყალე ბისა გავგმართენით ზემო საბოლდისაკენ, რომელშიაც ეს იყო ცხლა აცივდენენ ეს მეოცე საუკუნეს ბარბაროსები.—ჩვენ მეტად სუფთად გმუშაობთ: ყველას ვბოცავთ, რადგან არ გვენდა, რომ თქვენ შეიწყუხით თავი მით ქრილობების შეხვევით, მაგრამ მიინც და მიინც, თუ გსურთ, მოაბრძანდით!—ზრდილობიანად გზა დაგვითმო და დაუყვირა ზემოდ ამხანავეებს:—შეი!.. ფრთხილად მანდ წითელი ჯვარი მოდის!“

—ძინ... ძინ... ძინ... მოისმა დამსხვრეულ მიწების ხმა.
—აბა, მიტეხეთ, როიალი... როიალი—ბრძანა ერთმა, როგორც ეტყობოდა უფროსმა. როიალი უკვე მივთრიათ ფანჯარისთან. ზედ ილა თოკით დაკრული, ახალგაზრდა დე-

6. პაპიანი

ახლად გარდაცვლილი ოპერის არტისტი ქალი.

მეგრელა. — სურათი ა. ბერძენის.

ქუჩა მთლად ბუმბულით და ავეჯეულობის ნამ ტერეგებით აყო მოღებული.

დედაკაცები, ბავშვები და ხელ-სისხლიანი ხულოვანები შიპობურბულედნენ ყველა მხარეს ნაოხრალით გატენილ ტომრებს.

— წიფივით, ყმაწვილო, სალდათები მოდიან! — შიბობა მეტრემ. — სროლას დაიწყებენ.

მართლადც დაიწყეს, მაგრამ ჰაერში და ცარილღებში.

— რას გარბიხარ, სულელიო! — უთხრა ერთმა მოხუცებულმა ხულოვანმა მეორეს: — სალდათები ისერიან. ესენი არას გვიხამენ...

ჯარბა გაიარა. კეტების ჩახა-ჩუბი სწრაფლ განახლდა და უფრო გამძვინვარდა. მისდევდნენ ქუჩას და სახლიდან სახლზედ ვადლიოდნენ ჩვენ უკან მივლევდით.

ერთ დღ სახლში ოცამდე კაცი მოკლეს ჩვენ თვალწინ. დაპრილთა რიცხვი კი დავკარგეთ. მომეტებულით თავები ჰქონდათ დახეთქილი სისხლი და ტენი შადრევანით სცემდა მათ თავებიდან.

შეეუბვიეთ ერთს, მეორეს, მესამეს...

საივადმოყოფადან ვბრუნდებოდით.

ჩვენს ძახილზედ ფრთხილად კარები გაიღო ერთ ქუჩაში. — წითლო ჯვარო აქ დაქრლია, — დავგვიძახეს.

ეტლები გაეჩხრეთ.

ტაღიანი და მეტად უსუფთაო ეზო მთლად გაქვილილი აყო ხალხით. ბავშვები სტორდნენ დედაკაცები და მამაკაცებიც.

— რა დაგეშარათ? — შეეკითხე მამაკაცებს, — თქვენ რაღა გატირებთ?

დაკაცი და წინ კლავიშებთან კა მთვრალი ხულოვანი, რომელიც უაზროდ უბარტყუნებდა დათბუნულ ხელებს კლავიშებს და ღიმილით ეკითხებოდა გულ-შემოყრილ დედაკაცს: — ასეა, ჯიუტო?... ჰა!... — დროგამოშვებით კი უფრო კარგად შესაგნებად უბარტყუნებდა ხოლმე თავში ეტს, რომელიც იქვე ახლო ელა.

როილიც გადაადგდეს. წერილმანი უკვე დაელუნათ და გადაეყარათ.

— დაკა შკაფს! — ბრძანა ისევ იმ ხულოვანმა და თვითონვე პირველმა დასცა შკაფს რკინის კეტი, კარები შკაფისა შეიმეტრა და გამოინდა მრავალი ტანისამოსი.

— ეს მე... ეს მე... ეს მე... — დაიწყეს ყვირილი ხულოვანებმა და მიჰყვნენ ერთმანეთის ხულიდან ტანისამოსის ტატიოზას.

— აბა ესეც... — კამოდი სწრაფლ დაიშალა. ერთ უჯრარში ტყელთა ბევრი ღერქეის ნაქვებში გახვეულ ჰურ-შაქარს ცოხნიდა.

— ურა! — დაიღრიალა ერთმა და დასტაცა ბავშვს ხელო. ბავშვმა შეკვიცლა. მოწყალეობის დამ აქ კი ვეღარ შეიმაგრა თავი და ვედრებით ეცა ხელში ხულოვანს:

— აბა ბავშვმა რა დაგიშვით. ცოლო... გვეიდრებით მე მარტო!

— ქალბატონო, გთხოვთ ნუ ერევით ჩვენ საქმეში, სასტიკად დაუყვირა უფროსმა ხულოვანმა და მოუღირა კეტი.

მართლადც, რომ ტყუილად შეეწუხდით? ამ სახლში ამ ენებატონებმა მვეჯრებს მეტი ღირა ვადანანარუნს-რა.

მეგრელა ქალი. — სურათი ა. ბერძენის.

— დავხოცავენ... — ჩაწყვეტილის შუბით მოისმა ჰასუხი. — გამანედიოთ! — თანაგრძობითა უთხრა მოწყალეობის

დამ:—ღმერთი მოწყალეა, მით უმეტესაჲკ ამოდენა მამაკაცი ხართ, რომ შიში არა გავქეთ.

- იარაღიც გავქეს!— ჩაუთოთ ერთმა!
- მით უმეტეს.
- ყახახები?...!

3. მალაღაშვილი

ლუკმა ჰურიეთვის.

(თარგმანი)

ზამთრის მოკლე დღე კიდევ დამდებოდა, რადესაც სოფელ შამხილეთში მახლოდელ სამაზრო ქალაქიდან ოათხი ურემი ფეკილი მოვიდა, შემოწირული იტაურის წითელჯვრის საზოგადოების მიერ. ეს ამბავი სწრაფად მოგვინა მთელს სოფელს და, თუმცა გვიან იყო, მაგრამ სოფლის თითქმის ნახევარი მცხოვრებნი, მოგროვდნენ მოსულ ურემებთან, სოფლის ხანმართველის წინ.

— ფეკილი მოიტანეს, უნდა დაარიგონ, გესმის?— თუბნებოდნენ ერთმანეთს გლეხები.

— მართლა, არ იცი რამდენ—რამდენს დაგვირიგებენ?

— არა მგონია, რომ ბევრი მოგვეცენ: სულ ოათხი ურემია.

— ასი ფუთი იქნება მეტი არა! — ამბობდნენ იქ მყოფნი.

— ეი, თქვენ, გზა მოგვეცით, რას შეგროვიდხართ, გასაღვლელი გზა აღარ არის! — ყვიროდა მამასახლისი და თან შოაურიდებლად რეკდა მოგროვილ ხალხს.

— ეხოში შემოიყვინეთ ურემები! — უბრძანა მამასახლისმა მეურმეებს. — თქვენ კი დაიშალენით, რასა დებართ! — დაუყვირა გლეხებს. — ხვალ გავარჩევთ და მივეცემთ ვისთვისაც საჭიროა.

— მე მხოლოდ, ბატონო, ერთილ ვასილიჩი! ორი დღეა ბავშვებს არა უკმათით რა! — საცოდავად ემუდარებოდა ერთი ორსული დედაკაცი.

— კარგი, წაიღე ბლომად შობე და უფრო მოგვინათ! — წიბებუტა მამასახლისმა, რადესაც დედაკაცი ცოტა შოაშორდა.

— შენ რაღა გინდა? — ჰკითხა მალაღს და გამხმარ გლეხს, რომელიც, ავერ რამდენი ხანია, დაბლა უკრავდა თავს.

— მოიღე მოწყალეობა, ერთი ფუთი მიინც მომეცი! — უთხრა თავის კვით გამხმარა გლეხმა.

— წაიღე, წაიღე! შენისთანები ბევრი არიან: ერთსა ფუთი, მეორეს... მეუთხოზობაზედ ძალიანაც ნუ მოილორებთ მუტლებს და მაშინ ეყოფა ყველას! — ამბობდა მამასახლისი.

— ხომ იცი, მუშა ხალხს არ ერება.

მამასახლისს არ უყვარდა ეს გამხმარი გლეხი, რადგან იგი წინააღმდეგებოდა ხოლმე კრებებულს, და უნდოდა ახლა სამავეიერო გადაეხანდა.

— თუ ღმერთი გწამს, ერმილ ვასილიჩი! აღარ შემიძლიან, მარტო სახელი მქვიან მუშისა... გუფეწებოდა საწყალი გლეხი და სრესდა დაღვლევილ ქუდს თავის გამხმარ ხელებში. იმ მდგომარეობაში შექრთალნი ჩუქად იდგნენ.

— არ შეიძლება, ხომ ვითხარით, არა მეტიქი! ლაპარაკი საჭირო აღარ არის! — გადაწყვეტით გამოუტახადა მამასახლისმა და გაეშურა სახლისკენ.

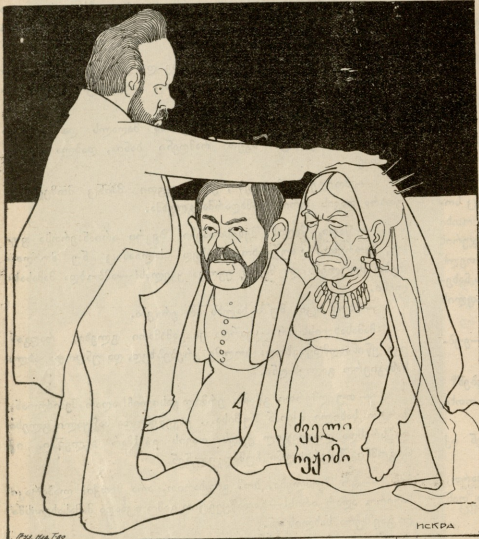
კანტინტის სამართაველოში წაყვანა არს. ჯორჯიაშვილისა, რომელსაც კენერ. კრანზონის მოკვლა ქაბადღება. ნახ. კრანვესკისა.

- ყველას დაგვირიგებენ? — ჰკითხავდა ზოგიერთი.
- ყველას როგორ გეყოფათ! იმას მისცემენ, ვისაც მსულ არა აქვს ფეკილი — უპასუხა ამაზედ მეურამემ.
- ამ დროს აივანზე გადმოვდნენ სოფლის გამგებელნი.

ყველანი წაიდ-წაივიდნენ მარტო თავ ჩალუნული და ხელებ ჩაზებული გავილა არ იძროდა დღეოლიდან. ძალიან ეწყინა, რომ ისე მოექცა მამასახლისი და ის ფეკი, რომ უჭუროდ უნდა დაჩრნილიყო, ავიყებდა გაიკრიბას.

არას დროს არ უგრძნობა გავრილის თავისი თავი ისე დაჩაგრულად, როგორც ამ წამში; და თითქოს თვით შიმშილიც არ სჩვენებია ასეთ საშინელებად.

— სტუი, ვერ წავიხვალ! — უყვიროდნენ დარაჯები. რა ნახა, რო ვერ გაიტკეოდა, დიკუზა... იმვე დროს ძალი წკმუტუნით მოშორდა და თოვლი შავად შეიღება.

— შენ დანაც გქონია! — და გაასპიტებული დანილა დაეწია ქურდს, და, სანამ უკანასკნელი აიმართებოდა, დაარტყა ზურგში კერტ.

ოგი დაეცა და გაიშორა მიწაზედ.

— აი შე ქურდო, ყახალო, საცემბირო! — უყვიროდნენ დარაჯები, რაც ძალა და ღონე ჰქონდათ. დანის დანახვამ ძალიან შეაშინა ისინი.

— დაიცა, დანილა, მგონი აღარც-კი სუნთქავს! — სიქევა ერთმა. — შენ ეი, კიდევ ცოცხალი ხარ? — ჰკითხა დარაჯმა და წიხლი ჰკრა გვერდში, მაგრამ პასუხი ვერ მიიღო.

— მგონი მოგვალით! რა ცოლვაში ჩავვართით! — ბუტბუტებდა დანილა და დასცქეროდა მკვდარს. უცბად შიმში აიჭანა.

— აბა ჩქარა მოაწათე, მე აქ ვუღარაჯებ.

მოიტანეს სანთელი. სანთლის შუჭუნდ გამოჩნდა ჯერ ფევილით პარკი და მერე მკვდარი — ეს იყო გავრილა.

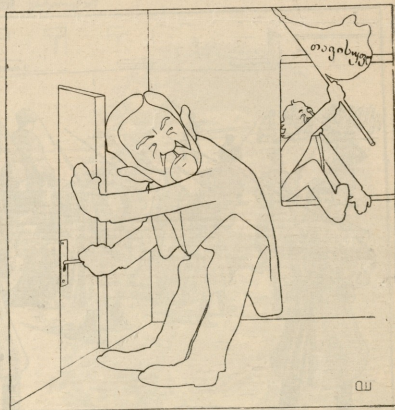
თ. ბ. ძე.

ღიღბანს იღვა გავრილა თავის მღვდმარობით ღრმად ჩაფიქრებული. ერთმა შად თავი გაიჭნია, მიიხედა-მოიხედა, ჩამოინახა ქული თვალზედ და გასწია თავის ქობისკენ. ეტყობოდა, რაღაც ვადასწყვიტა.

დაღამდა. თოვლი მოდიოდა და ჰფარავდა მიძინებულს დღემიწის. სოფლის სიჩუმეს არღვევდა ხვრინვა მარტო ორის დარაჯისა, რომელნიც მამასახლისმა დააყენა მოტანილ ფევილის სადარაჯოდ. იმათ ეგონათ, სინიღისიერად ასრულებდნენ მოვალეობას და სამშართელოს კიბეზედ მიწოდოლიყვენენ. მაგრამ ნათქვამია — „შიმშილი მოყვასი არ არისო“, და, თუცა დარაჯები იქვე საშინლად ხვრინავდნენ, შუალამისას ურმებთან მიიპარა ვიღაც კაცი, რომელმაც საჩქაროდ გაართვია ერთი ტომარა და დაიწყო თავის ტომრის აფეხვა. დარაჯებს ეძინათ, მარტო მათმა ერთგულმა შარიკმა, რომელიც იქვე თავის პატრონთან იწვა, გაიგო თუ არა ფაჩი-ფუჩი, დაიწყო ყეფა და გაეჭანა იქით, საიდანაც ფაჩუნე ისმოდა.

— დანილო, ქურდები. — გაიღვიძენ დარაჯებმა.

ქურდმა დაიპირა გაქცევა, მაგრამ გაბრაზებული ძალი მივარდა კუნთებში, ჰკბენდა და გლეჯდა ტანისამოსს.

— ფანჯარას ვუბატე — კარებიდან შემოდის, კარებს ვუბატე — ფანჯარადან შეპარება.

ჩეღდაჭტორ-გამომცემელი ალ. ბ. ჯანადაძარი.